

Warszawa, dnia 13 marca 2014 r.

Poz. 202

**UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 24 lutego 2014 r.

w sprawie wytycznych dla rejonowych i okręgowych komisji wyborczych, dotyczących trybu i sposobu wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego

Na podstawie art. 161 § 1 i 3 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.¹⁾) Państwowa Komisja Wyborcza uchwała, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla rejonowych i okręgowych komisji wyborczych, dotyczące trybu i sposobu wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *S.J. Jaworski*

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 26, poz. 134, Nr 94, poz. 550, Nr 102, poz. 588, Nr 134, poz. 777, Nr 147, poz. 881, Nr 149, poz. 889, Nr 171, poz. 1016 i Nr 217, poz. 1281, z 2012 r. poz. 849, 951 i 1529 oraz z 2014 r. poz. 179 i 180.

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej
z dnia 24 lutego 2014 r. (poz. 202)

**WYTYCZNE DLA REJONOWYCH I OKRĘGOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH, DOTYCZĄCE TRYBU
I SPOSOBU WYKONYWANIA ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z USTALANIEM WYNIKÓW GŁOSOWANIA
W WYBORACH DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO**

Niniejsze wytyczne dotyczą trybu i sposobu wykonywania przez rejonowe i okręgowe komisje wyborcze zadań związanych z ustaleniem wyników głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz określają:

- 1) na podstawie art. 176 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem wyborczym” – tryb i zasady powoływania przez rejonowe komisje wyborcze pełnomocników wykonujących zadania związane z przyjmowaniem protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych oraz sprawdzeniem zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie na listy kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego;
- 2) na podstawie art. 351 § 5 i 6 Kodeksu wyborczego – sposób przekazywania okręgowej komisji wyborczej danych o wynikach głosowania i protokołu wyników głosowania w rejonie;
- 3) na podstawie art. 353 § 6 Kodeksu wyborczego – sposób przekazywania Państwowej Komisji Wyborczej protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym.

Ileokroć w niniejszych wytycznych jest mowa o wykonywaniu zadań przez rejonową komisję wyborczą, dotyczy to także wykonywania tych zadań przez okręgową komisję wyborczą na obszarze okręgu wyborczego, na którym okręgowa komisja wyborcza wykonuje zadania rejonowej komisji wyborczej.

I. Zadania rejonowych i okręgowych komisji wyborczych przed dniem głosowania i w czasie głosowania

1. Zagadnienia ogólne

Rejonowe i okręgowe komisje wyborcze ustalają szczegółowy plan działań podejmowanych w dniu poprzedzającym dzień głosowania i w dniu głosowania oraz zasady współdziałania z komisjami obwodowymi, z wójtami (burmistrzami, prezydentami miast) na obszarze swojej właściwości oraz z właściwym wojewodą i służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i ład publiczny.

Współdziałanie z organami jednostek samorządu terytorialnego powinno dotyczyć w szczególności ustanowienia w urzędach gmin dyżurów pracowników, w godzinach otwarcia lokali wyborczych, w celu udzielania obwodowym komisjom wyborczym informacji, o których mowa w art. 51 § 2 pkt 2 Kodeksu wyborczego, zapewnienia stałej łączności (odbioru telefonów i telefaksów) oraz stałej gotowości środków transportu w dniu poprzedzającym wybory, w dniu głosowania i w dniach następujących aż do zakończenia ustalania wyników głosowania w okręgu wyborczym. Należy także zadbać o zastępcze źródła oświetlenia siedzib komisji wyborczych, a także zapewnić awaryjne zasilanie energią elektryczną, zwłaszcza siedzib rejonowych i okręgowych komisji wyborczych.

2. Zadania rejonowych komisji wyborczych

Zadaniem rejonowych komisji wyborczych przed dniem wyborów jest dostarczenie kart do głosowania i **nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a** obwodowym komisjom wyborczym. Ponadto członkowie komisji rejonowych powinni pełnić dyżury w przeddzień i w dniu głosowania w celu rozpatrywania skarg, udzielania wyjaśnień oraz pomocy komisjom obwodowym i podejmowania niezbędnych działań w razie zaistnienia nieprzewidzianych sytuacji. Komisje rozpatrują te sprawy niezwłocznie, podejmując stosowne uchwały.

3. Zadania okręgowych komisji wyborczych

Okręgowe komisje wyborcze powinny uwzględnić w szczególności zapewnienie warunków do podjęcia ewentualnych uchwał w sprawie zmian na listach kandydatów oraz wydrukowania i dostarczenia do obwodów głosowania obwieszczeń informujących o tych zmianach; stąd też niezbędne jest pełnienie przez członków okręgowej komisji wyborczej dyżurów w składzie umożliwiającym podjęcie stosownej uchwały. Okręgowa komisja wyborcza, dokonując w dniu głosowania skreślenia nazwiska kandydata na posła do Parlamentu Europejskiego z zarejestrowanej listy z przyczyn wskazanych w art. 346 § 1 Kodeksu wyborczego lub unieważniając rejestrację listy kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego z przyczyny wskazanej w **art. 222 § 4 w związku z art. 338** lub art. 346 § 3 Kodeksu wyborczego, sporządza obwieszczenie o dokonanych skreśleniach bądź unieważnieniu rejestracji listy i podaje je do publicznej wiadomości na obszarze właściwego okręgu wyborczego. Treść obwieszczenia komisja okręgowa przekazuje niezwłocznie – za pośrednictwem rejonowych komisji wyborczych – obwodowym komisjom wyborczym, w celu wywieszenia w lokalu wyborczym informacji o skreśleniu lub unieważnieniu. Wraz z obwieszczeniem należy przekazać komisjom obwodowym informację o sposobie sporządzenia protokołów głosowania. W takiej sytuacji unieważnioną listę lub skreślone nazwisko kandydata pozostawia się w odpowiedniej części protokołu głosowania w obwodzie, czyniąc w miejscu przeznaczonym na wpisanie liczby głosów stosowną adnotację: „unieważniona” lub „skreślony”. Należy także przypomnieć obwodowej komisji wyborczej o zasadach ustalania ważności głosu w takiej sytuacji, wskazanych w wytycznych **Państwowej Komisji Wyborczej** dla obwodowych komisji wyborczych. W dniu wyborów nie jest dopuszczalne unieważnienie rejestracji listy kandydatów z powodu rozwiązania komitetu wyborczego, o którym mowa w art. 101 § 1 i 3 Kodeksu wyborczego.

II. Zasady powoływania pełnomocników rejonowych komisji wyborczych i wykonania przez nich zadań

Rejonowa komisja wyborcza, zgodnie z art. 176 Kodeksu wyborczego, powołuje w gminach swoich pełnomocników. Do zadań pełnomocnika należy przyjmowanie protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych oraz sprawdzenie zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie, ustalonych przez obwodowe komisje wyborcze nieobjęte wspomaganiami informatycznym, a także **przez obwodowe komisje wyborcze, które zostały objęte wspomaganiami informatycznym, lecz nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołu do rejonowej komisji wyborczej**. Sprawdzenia dokonuje się zgodnie z warunkami zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie określonymi w pkt V.

W gminach do 20 obwodów może zostać powołany jeden pełnomocnik, a w gminach, w których utworzono większą liczbę obwodów głosowania – jeden lub więcej pełnomocników; ich liczba powinna być dostosowana do liczby obwodów i warunków komunikacyjnych.

Rejonowa komisja wyborcza powołuje pełnomocników spośród pracowników samorządowych gminy, powiatu lub województwa, pracowników urzędów wojewódzkich bądź spośród innych osób wskazanych przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Powołanie pełnomocników następuje w drodze uchwały.

Siedziby pełnomocników komisja ustala w porozumieniu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta). Siedziba pełnomocnika powinna znajdować się w rejonowym punkcie odbioru protokołów.

Warunki techniczno-materialne wykonania zadań pełnomocnika zapewnia wójt (burmistrz, prezydent miasta) jako zadanie zlecone gminie (art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego). Wydatki z tym związane pokrywane są ze środków przeznaczonych na przeprowadzenie wyborów.

Niezbędne jest, aby w siedzibie pełnomocnika znajdował się telefon umożliwiający kontakt z obwodowymi komisjami wyborczymi i rejonową komisją wyborczą oraz wykaz wszystkich, objętych właściwością pełnomocnika, obwodowych komisji wyborczych z ich numerami, adresami i numerami telefonów. W wykazie odnotowuje się godziny dostarczenia pełnomocnikowi protokołów głosowania. Pełnomocnikowi zapewnia się także komplet obwieszczeń o skreślonych kandydatach i unieważnionych listach kandydatów, wykaz liczby osób uprawnionych do głosowania według obwodów głosowania, a także druki pokwitowania odbioru przez pełnomocnika doręczonych mu protokołów głosowania w obwodzie.

Pełnomocnik powinien być wyposażony w komputer z **dostępem do Internetu**, zapewniony przez urząd gminy, umożliwiający sprawdzenie zgodności arytmetycznej ustalonych wyników głosowania w obwodzie. Służy do tego wyłącznie oprogramowanie zaakceptowane przez Państwową Komisję Wyborczą, dostarczone przez Krajowe Biuro Wyborcze.

Osoba powołana przez rejonową komisję wyborczą na pełnomocnika jest wynagradzana za wykonanie zadań na podstawie umowy zlecenia zawieranej z zainteresowanym przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

III. Zadania rejonowych komisji wyborczych związane z przyjmowaniem protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych, ustalaniem wyników głosowania w rejonie, sporządzeniem protokołu wyników głosowania w rejonie i przekazaniem go okręgowej komisji wyborczej

1. Przekazywanie protokołów głosowania przez obwodowe komisje wyborcze

Rejonowa komisja wyborcza ustala sposób przyjmowania protokołów głosowania z obwodów i informuje o tych ustaleniach przewodniczących obwodowych komisji wyborczych oraz pełnomocników, o których mowa w pkt II.

Protokoły są dostarczane przez przewodniczących obwodowych komisji wyborczych lub ich zastępców do rejonowych punktów odbioru protokołów.

Siedziby rejonowych punktów odbioru protokołów należy lokalizować w urzędach miast i gmin, urzędach dzielnic, a w szczególnych wypadkach w innych budynkach administracji samorządowej. Rejonowy punkt odbioru może być usytuowany w siedzibie rejonowej komisji wyborczej.

Odebrane protokoły, bez otwierania kopert, są niezwłocznie dostarczane rejonowej komisji wyborczej. Przy czynnościach przekazywania kopert z protokołami w punktach rejonowych oraz w czasie ich transportu mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowych komisji wyborczych oraz obserwatorzy międzynarodowi. Konieczne jest zapewnienie dyżuru i łączności z członkami obwodowych komisji wyborczych do czasu stwierdzenia przez rejonową komisję wyborczą, że protokół głosowania został sporządzony prawidłowo, i powiadomienia o tym dyżurującego członka komisji obwodowej.

Pełnomocnik komisji rejonowej odbiera za pokwitowaniem doręczoną mu przez obwodową komisję wyborczą zaklejoną kopertę zawierającą protokół głosowania w obwodzie. W przypadku komisji obwodowych posiadających obsługę informatyczną pełnomocnikowi doręcza się również nośnik z zapisanymi danymi z protokołu oraz raport ostrzeżeń sporządzony przez system informatyczny (jeżeli został sporządzony).

Komisje, które nie korzystały ze wspomaganie informatycznego **lub nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołu do rejonowej komisji wyborczej**, doręczają pełnomocnikowi również **kopię protokołu głosowania w obwodzie** podpisaną przez wszystkich członków komisji uczestniczących przy ustalaniu wyników głosowania. Na podstawie kopii protokołu pełnomocnik komisji rejonowej sprawdza pod względem zgodności arytmetycznej poprawność ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Pełnomocnik w pierwszej kolejności sprawdza, czy kandydaci skreśleni z listy kandydatów zostali w kopii protokołu oznaczeni jako skreśleni **bądź czy unieważniona lista została odpowiednio oznaczona**.

Pełnomocnik, **po wprowadzeniu wszystkich danych liczbowych do systemu informatycznego**, sprawdza następnie szczegółowo arytmetyczną zgodność danych w zakresie określonym w pkt V.

Pełnomocnik po stwierdzeniu, że dane liczbowe podane w kopii protokołu pod względem ich arytmetycznej zgodności zostały ustalone prawidłowo (system informatyczny nie wykrył błędów), niezwłocznie potwierdza to obwodowej komisji wyborczej ustnie. Fakt ten pełnomocnik odnotowuje na przekazanej mu przez obwodową komisję wyborczą kopii protokołu, czyniąc adnotację o dacie i godzinie wykonanych czynności potwierdzoną swoim podpisem.

W przypadku stwierdzenia błędów pełnomocnik **drukuje zestawienie błędów i ostrzeżeń** (wraz z nienaruszoną kopertą zawierającą protokół głosowania) i **przekazuje** je, w sposób wcześniej uzgodniony, komisji obwodowej **w celu usunięcia błędów**.

W przypadku wystąpienia jedynie ostrzeżeń pełnomocnik drukuje raport ostrzeżeń i przekazuje go komisji obwodowej (wraz z nienaruszoną kopertą zawierającą protokół głosowania) w celu przeanalizowania ich i – w razie stwierdzenia ich zasadności – dokonania korekty danych liczbowych w protokole. Jeżeli komisja, po analizie ostrzeżeń, dojdzie do wniosku, że dane liczbowe są prawidłowe, powinna wpisać swoje stanowisko na wydruku raportu ostrzeżenia.

O sposobie sprostowania błędów arytmetycznych komisja obwodowa zawiadamia telefonicznie pełnomocnika rejonowej komisji wyborczej i po uzyskaniu potwierdzenia, że błędy usunięto, **poprawia protokół**.

Po otrzymaniu poprawionej kopii protokołu pełnomocnik sprawdza, czy błędy usunięto, i potwierdza poprawność ustalonych wyników.

Jeżeli system nie sygnalizował niezgodności arytmetycznych lub zostały one usunięte, pełnomocnik przesyła dane z protokołu głosowania do rejonowej komisji wyborczej oraz zapisuje je na nośniku elektronicznym. Przewodniczący komisji obwodowej uwierzytelnia licencją zgodność danych przesyłanych przez pełnomocnika i zapisywanych na nośniku z danymi zawartymi w protokole głosowania przyjętym przez komisję.

Pełnomocnik drukuje kopię protokołu głosowania i raport ostrzeżeń, które, po podpisaniu przez przewodniczącego komisji obwodowej, są przekazywane rejonowej komisji wyborczej wraz z protokołem głosowania sporządzonym przez komisję obwodową oraz nośnikiem, na którym zapisano dane z protokołu.

Po zakończeniu prac wszystkie kopie protokołów otrzymane od obwodowych komisji wyborczych pełnomocnik pakuje i przekazuje jako depozyt właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

W przypadku komisji obwodowych, które korzystały ze wspomaganie informatycznego, lecz nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołów do rejonowej komisji wyborczej, transmisji tej – o ile posiada taką możliwość – dokonuje pełnomocnik, przesyłając dane zawarte na nośniku dostarczonym przez obwodową komisję wyborczą.

2. Odbiór protokołów głosowania przez rejonową komisję wyborczą

Rejonowa komisja wyborcza z chwilą zakończenia głosowania powinna być gotowa do przyjmowania protokołów od obwodowych komisji wyborczych, przekazywanych jej przez pełnomocników, o których mowa w pkt II.

Przy przekazywaniu rejonowej komisji protokołów głosowania z obwodów mogą być obecne osoby pełniące funkcję mężów zaufania przy rejonowej komisji wyborczej, zwane dalej „osobami pełniącymi funkcję męża zaufania”, mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowej komisji wyborczej, jeżeli przybyli do siedziby rejonowej komisji, oraz obserwatorzy międzynarodowi. Przy dalszych czynnościach w rejonowej komisji wyborczej mogą uczestniczyć osoby pełniące funkcję męża zaufania, a także obserwatorzy międzynarodowi.

3. Sprawdzenie protokołów głosowania w obwodach. Postępowanie w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w sporządzeniu protokołu

Przyjmując protokół głosowania, rejonowa komisja wyborcza sprawdza, czy znajduje się on w zabezpieczonej kopercie; odbiór każdego protokołu odnotowuje się w przygotowanym wcześniej wykazie obwodów głosowania. Następnie protokół sprawdza się pod względem poprawności jego sporządzenia, zwracając uwagę, czy prawidłowo wpisano numer okręgu i numer obwodu, a także kod terytorialny gminy, czy protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji, w tym jej przewodniczącego lub zastępcę) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią. **Ponadto komisja sprawdza, czy protokół jest kompletny (zawiera karty z wszystkimi listami kandydatów), a także, w przypadku protokołu sporządzonego przy pomocy systemu informatycznego, czy wszystkie karty protokołu są oznaczone tym samym symbolem kontrolnym systemu informatycznego. W razie wniesienia do protokołu zarzutów przez mężów zaufania wyznaczonych do obwodowej komisji wyborczej lub członków komisji należy sprawdzić, czy komisja obwodowa ustosunkowała się do zarzutów.**

Rejonowa komisja wyborcza dla sprawdzenia poprawności ustalenia wyników głosowania w obwodach korzysta ze wspomaganie informatycznego, na zasadach określonych w odrębnej uchwale Państwowej Komisji Wyborczej.

Zespół osób zapewniających wspomaganie informatyczne działa pod nadzorem rejonowej komisji wyborczej.

Zespół ten:

- 1) weryfikuje zgodność danych elektronicznych otrzymanych z obwodowych komisji wyborczych z dostarczonymi protokołami głosowania – przez sprawdzenie symbolu kontrolnego z protokołu głosowania – w przypadku danych podpisanych licencją przewodniczącego komisji obwodowej i przesłanych bezpośrednio przez obwodowe komisje wyborcze lub przez pełnomocnika, o którym mowa w pkt II, za pośrednictwem publicznej sieci elektronicznego przekazywania danych lub wprowadzonych do systemu informatycznego zgodnie z ppkt 3, podpisanych licencją pełnomocnika rejonowej komisji wyborczej ds. obsługi informatycznej;
- 2) wprowadza do systemu informatycznego dane elektroniczne podpisane licencją przewodniczącego komisji obwodowej dostarczone na nośniku wraz z protokołem głosowania oraz sprawdza zgodność tych danych z dostarczonym protokołem głosowania przy pomocy symbolu kontrolnego z protokołu głosowania – w przypadku obwodowych komisji wyborczych objętych obsługą informatyczną, które nie posiadały dostępu do sieci elektronicznego przesyłania danych bądź gdy niemożliwe było przesłanie danych przez komisję lub pełnomocnika, o którym mowa w pkt II;
- 3) wprowadza do systemu dane z protokołu głosowania i sprawdza zgodność arytmetyczną wyników głosowania w obwodzie – w przypadku obwodowych komisji wyborczych nieobjętych obsługą informatyczną.

Ostateczna weryfikacja wprowadzonych wyników głosowania z obwodów, o których mowa w ppkt 1 i 2, następuje na podstawie protokołu głosowania w obwodzie przyjętego przez rejonową komisję wyborczą. Weryfikacja ta polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego symbolu kontrolnego z przyjętego protokołu głosowania, dla potwierdzenia zgodności z wcześniej **wprowadzonymi** wynikami głosowania w obwodzie.

W przypadku, o którym mowa w ppkt 3, dane z protokołów głosowania wprowadza do systemu informatycznego dwukrotnie operator – członek zespołu informatycznego wspomaganie rejonowej komisji wyborczej. W przypadku wystąpienia błędów nie jest możliwe zapisanie danych w systemie. W przypadku wystąpienia ostrzeżeń rejonowa komisja wyborcza podejmuje decyzję o zatwierdzeniu protokołu lub wycofaniu go w celu ustalenia poprawnych wyników głosowania przez komisję obwodową.

W przypadku nie stwierdzenia błędów bądź po ich skorygowaniu przez obwodową komisję wyborczą dane są zapisywane w systemie. Operator drukuje wtedy wtórnik protokołu zawierający kod kreskowy i symbol kontrolny, który będzie podstawą weryfikacji. Dodatkowo potwierdza się podpisem zgodność wydrukowanego **wtórnik** protokołu z protokołem obwodowej komisji wyborczej. **Wtórnik podpisuje osoba upoważniona przez komisję.**

Po zatwierdzeniu danych elektronicznych do protokołu dołącza się podpisany raport ostrzeżeń (jeśli wystąpiły) i podpisany wydruk wtórnik protokołu.

Każdy protokół głosowania w obwodzie, po zatwierdzeniu w systemie informatycznym, jest zwracany rejonowej komisji wyborczej przez pełnomocnika ds. obsługi informatycznej wraz z potwierdzeniem jego zgodności arytmetycznej, zgodnie z warunkami określonymi w pkt V.

Jeżeli protokół nie ma wad, rejonowa komisja **wyborcza** zawiadamia obwodową komisję **wyborczą** o przyjęciu protokołu.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w protokole rejonowa komisja wskazuje je na piśmie i ustala sposób ich usunięcia, informując o tym niezwłocznie właściwą komisję obwodową. Usunięcie nieprawidłowości może polegać w szczególności na: sporządzeniu nowego protokołu głosowania w obwodzie, naniesieniu na już sporządzony protokół poprawek i ich parafowaniu przez członków obwodowej komisji wyborczej oraz opatrzeniu pieczęcią komisji, uzupełnieniu danych w protokole (np. podpisów członków komisji obwodowych). Na żądanie osób pełniących funkcję męża zaufania oraz obserwatorów międzynarodowych rejonowa komisja wyborcza może zlecić wykonanie wydruków kontrolnych z kilku wskazanych przez nich obwodów głosowania w celu porównania danych z protokołami. Mogą oni otrzymać kopie wydruków sprawdzonych w ten sposób protokołów. Ograniczenie liczby protokołów porównywanych z wydrukami jest podyktowane wyłącznie względami organizacyjnymi; o wprowadzeniu określonych ograniczeń decyduje komisja rejonowa.

4. Ustalenie wyników głosowania w rejonie

Po przyjęciu protokołów głosowania ze wszystkich obwodów rejonowa komisja wyborcza ustala wyniki głosowania w rejonie.

Po **zatwierdzeniu** w systemie informatycznym danych ze wszystkich protokołów głosowania sporządza się wydruk ustalonych za pomocą systemu informatycznego wyników głosowania w rejonie. W wydruku zawarte są wszystkie dane liczbowe potrzebne do sporządzenia protokołu wyników głosowania w rejonie.

Rejonowa komisja wyborcza może sprawdzić dane zawarte w wydruku z wyliczeniami dokonany innymi metodami; jeżeli dane z wyliczeń dokonanych w różny sposób nie są identyczne, należy wyjaśnić i usunąć przyczynę rozbieżności.

5. Sporządzenie protokołu wyników głosowania w rejonie i przekazanie go okręgowej komisji wyborczej

Rejonowa komisja wyborcza sporządza w dwóch egzemplarzach protokołów wyników głosowania w rejonie.

Osoby pełniące funkcję mężów zaufania mogą wnieść zarzuty do protokołu. Rejonowa komisja ustosunkowuje się do nich w odpowiedniej rubryce protokołu albo w dołączonym do protokołu odrębnym dokumencie.

Rejonowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania w rejonie przez wywieszenie kopii protokołu w siedzibie komisji, w miejscu dostępnym dla wyborców. **Kopię protokołu podpisują wszyscy członkowie komisji obecni przy jej sporządzeniu; opatruje się ją pieczęcią komisji.** Kopia protokołu powinna być wywieszona w taki sposób, żeby możliwe było jej odczytanie także z wózka inwalidzkiego.

Rejonowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu wyników głosowania w rejonie przekazuje do okręgowej komisji wyborczej za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych:

- 1) dokument elektroniczny zawierający obraz protokołu podpisanego przez wszystkich członków komisji rejonowej uczestniczących przy jego sporządzaniu,
- 2) plik tekstowy (xml) zawierający dane z protokołu

– podpisane podpisem elektronicznym przez przewodniczącego komisji rejonowej lub sekretarza komisji rejonowej (art. 351 § 5 Kodeksu wyborczego).

W przypadku awarii uniemożliwiającej przekazanie protokołu we wskazany wyżej sposób, rejonowa komisja wyborcza przekazuje protokół faksem, a niezwłocznie po usunięciu awarii dokonuje transmisji za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

Przy przekazywaniu protokołu mogą być obecne osoby pełniące funkcję mężów zaufania oraz obserwatorzy międzynarodowi.

W razie stwierdzenia przez komisję okręgową nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania w rejonie rejonowa komisja wyborcza usuwa je i ponownie przekazuje obraz protokołu i plik tekstowy zawierający dane z protokołu w sposób wyżej określony. Skorygowane wyniki głosowania w rejonie podawane są do publicznej wiadomości.

Rejonowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie okręgowej komisji wyborczej egzemplarz protokołu wyników głosowania w rejonie. **Wraz z protokołem przekazuje się wykaz zarzutów wniesionych przez mężów zaufania oraz stanowisko zajęte przez komisję wobec tych zarzutów, a także protokoły głosowania w obwodach.** Z protokołem przekazywany jest także nośnik informatyczny z dokumentami przekazany uprzednio za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych oraz arkuszem kalkulacyjnym zawierającym dane z wynikami głosowania z obwodów znajdujących się na obszarze właściwości komisji rejonowej.

Przekazywane dokumenty są dostarczane w kopertach zaklejonych i opieczętowanych na wszystkich złączach; doręcza je przewodniczący rejonowej komisji wyborczej bądź osoba pisemnie przez niego upoważniona.

Pozostałe dokumenty z wyborów rejonowa komisja wyborcza przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

6. Tryb postępowania w przypadku niezyskania wyników głosowania z obwodów utworzonych za granicą lub na polskich statkach morskich

W razie niezyskania danych z obwodu głosowania utworzonego za granicą lub na polskim statku morskim w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w tym obwodzie właściwa okręgowa komisja wyborcza wykonująca zadania rejonowej komisji wyborczej zamieszcza informację o tym w **protokole** wyników głosowania w rejonie.

IV. Zadania okręgowych komisji wyborczych związane z ustaleniem wyników głosowania w okręgu, sporządzeniem protokołu wyników głosowania w okręgu i przekazaniem go Państwowej Komisji Wyborczej

1. Zagadnienia ogólne

Okręgowa komisja wyborcza tak organizuje swoją pracę, aby z chwilą sporządzenia protokołów wyników głosowania w rejonie przez rejonowe komisje wyborcze była gotowa do przyjmowania danych o wynikach głosowania i protokołów.

Przy przekazywaniu okręgowej komisji wyborczej danych z protokołów głosowania w rejonie, a także przy dalszych czynnościach okręgowej komisji wyborczej mogą być obecni wyłącznie pełnomocnicy wyborczy lub osoby przez nich upoważnione oraz obserwatorzy międzynarodowi.

2. Sprawdzenie protokołów wyników głosowania w rejonie. Postępowanie w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w sporządzeniu protokołu

Po otrzymaniu za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych dokumentów, o których mowa w pkt III.5., okręgowa komisja wyborcza sprawdza protokół głosowania w rejonie pod względem poprawności jego sporządzenia, zwracając uwagę, czy: prawidłowo wpisano numer okręgu; protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków rejonowej komisji wyborczej (co najmniej przez połowę składu komisji); jest opatrzony właściwą pieczęcią, a następnie sprawdza poprawność arytmetyczną danych liczbowych zawartych w protokole.

Warunki arytmetyczne, które muszą spełniać dane liczbowe, są określone w pkt V.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w protokole, okręgowa komisja wyborcza wskazuje je na piśmie, informując o tym niezwłocznie rejonową komisję wyborczą. Usunięcie nieprawidłowości polega na sporządzeniu nowego protokołu wyników głosowania w rejonie lub uzupełnieniu danych w protokole (np. podpisów członków komisji rejonowej).

Po doręczeniu przez rejonową komisję wyborczą protokołu wyników głosowania w rejonie okręgowa komisja wyborcza, po sprawdzeniu jego zgodności z tekstem otrzymanym wcześniej za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych, przyjmuje protokół i powiadamia o tym rejonową komisję wyborczą.

3. Ustalenie wyników głosowania w okręgu

Po otrzymaniu protokołów wyników głosowania we wszystkich rejonach i **zatwierdzeniu** w systemie informatycznym danych z tych protokołów, sporządza się wydruk ustalonych za pomocą systemu informatycznego wyników głosowania w okręgu wyborczym. W wydruku zawarte są wszystkie dane liczbowe potrzebne do sporządzenia protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym.

Okręgowa komisja wyborcza może sprawdzić dane zawarte w wydruku z wyliczeniami wykonanymi inną metodą; jeżeli dane z wyliczeń dokonanych w różny sposób nie są identyczne, należy wyjaśnić i usunąć przyczynę rozbieżności.

4. Sporządzenie protokołu wyników głosowania w okręgu i przekazanie go Państwowej Komisji Wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza sporządza w dwóch egzemplarzach protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym. W przypadku nieuzyskania wyników głosowania z obwodu głosowania utworzonego za granicą lub na polskim statku morskim w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w tym obwodzie, okręgowa komisja wyborcza uznaje – podejmując stosowną uchwałę – głosowanie w tym obwodzie za niebyłe, a informację o tym zamieszcza w **protokole** wyników głosowania w okręgu wyborczym (art. 353 § 2 Kodeksu wyborczego).

W przypadku wniesienia przez pełnomocników wyborczych lub osoby przez nich upoważnione zarzutów do protokołu okręgowa komisja ustosunkowuje się do nich w odpowiedniej rubryce protokołu albo w dołączonym do protokołu odrębnym dokumencie.

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania w okręgu przez wywieszenie kopii protokołu w siedzibie komisji, w miejscu dostępnym dla wyborców. **Kopię protokołu podpisują wszyscy członkowie komisji obecni przy jej sporządzeniu; opatruje się ją pieczęcią komisji.** Kopia protokołu powinna być wywieszona w taki sposób, żeby możliwe było jej odczytanie także z wózka inwalidzkiego.

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym przekazuje do Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych:

- 1) dokument elektroniczny zawierający obraz protokołu podpisanego przez wszystkich członków komisji okręgowej uczestniczących przy jego sporządzaniu,
- 2) plik tekstowy (xml) zawierający dane z protokołu

– podpisane podpisem elektronicznym przez przewodniczącego komisji okręgowej lub sekretarza komisji okręgowej.

W przypadku awarii uniemożliwiającej przekazanie protokołu we wskazany wyżej sposób, okręgowa komisja wyborcza przekazuje protokół faksem, a niezwłocznie po usunięciu awarii dokonuje transmisji za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

Przy przekazywaniu protokołu mogą być obecni pełnomocnicy wyborczy lub osoby przez nich upoważnione oraz obserwatorzy międzynarodowi.

Okręgowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej egzemplarz protokołu wyników głosowania w okręgu. **Wraz z protokołem przekazuje się wykaz zarzutów wniesionych przez pełnomocników oraz stanowisko zajęte przez komisję wobec tych zarzutów.** Z protokołem przekazywany jest także nośnik informatyczny z dokumentami przekazanymi uprzednio za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych oraz arkuszem kalkulacyjnym zawierającym dane z wynikami głosowania z rejonów znajdujących się na obszarze właściwości komisji okręgowej.

Przekazywane dokumenty są dostarczane w kopertach zaklejonych i opieczętowanych na wszystkich złączach; doręcza je przewodniczący okręgowej komisji wyborczej bądź osoba pisemnie przez niego upoważniona.

Pozostałe dokumenty z wyborów okręgowa komisja wyborcza przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

V. Warunki poprawności arytmetycznej danych o wynikach głosowania w obwodzie (rejonie, okręgu wyborczym)

1. Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich niespełnienie dowodzi błędnego ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub wadliwego sporządzenia protokołu głosowania:
  - 1) wszystkie dane liczbowe o wynikach głosowania są liczbami całkowitymi nieujemnymi;
  - 2) liczba wyborców uprawnionych do głosowania musi być równa sumie liczb wyborców uprawnionych do głosowania umieszczonych w częściach A i B spisu wyborców (wpisanych do spisu wyborców według stanu w chwili zakończenia głosowania);
  - 3) suma liczby kart do głosowania wydanych wyborcom i **liczby wysłanych pakietów wyborczych** nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania;
  - 4) liczba kart do głosowania wydanych wyborcom musi być równa sumie liczb **kart** do głosowania wydanych wyborcom ujętym w części A spisu wyborców i liczby kart do głosowania wydanych wyborcom ujętym w części B spisu wyborców;
  - 5) liczba kart do głosowania wydanych wyborcom ujętym w części A spisu wyborców nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania ujętych w części A spisu wyborców;
  - 6) liczba kart do głosowania wydanych wyborcom ujętym w części B spisu wyborców nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania ujętych w części B spisu wyborców;
  - 7) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika w **stałych obwodach głosowania utworzonych w kraju** nie może być większa od liczby kart do głosowania wydanych wyborcom;
  - 8) **liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika w odrębnych obwodach głosowania oraz obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich musi wynosić 0;**
  - 9) **suma liczby wyborców głosujących przez pełnomocnika i liczby wyborców głosujących na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania nie może przekroczyć liczby wydanych kart do głosowania;**
  - 10) **w obwodach głosowania niewyznaczonych do głosowania korespondencyjnego we wszystkich pozycjach protokołu głosowania dotyczących głosowania korespondencyjnego musi być wpisana liczba 0;**
  - 11) **liczba otrzymanych kopert zwrotnych nie może być większa od liczby wysłanych pakietów wyborczych;**
  - 12) **suma liczby kopert zwrotnych bez oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu i liczby kopert z niepodpisaniem oświadczeniem nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;**
  - 13) **suma liczby kopert zwrotnych bez koperty na kartę do głosowania oraz liczby kopert z niezaklejoną kopertą nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;**
  - 14) **liczba kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania nie może być większa od liczby kopert na karty do głosowania wrzuconych do urny (w obwodach głosowania utworzonych za granicą – do urny na koperty na kartę do głosowania);**
  - 15) liczba kart do głosowania wyjętych z urny musi być równa sumie liczb kart nieważnych i liczb kart ważnych;

- 16) liczba kart ważnych wyjętych z urny musi być równa sumie liczby głosów nieważnych z ważnych kart do głosowania i liczby głosów ważnych z ważnych kart do głosowania wyjętych z urny;
  - 17) liczba głosów ważnych z ważnych kart do głosowania musi być równa sumie liczb głosów ważnych łącznie oddanych na wszystkie listy kandydatów;
  - 18) jeżeli na liście nie ma kandydatów skreślonych po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę musi być równa sumie liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy;
  - 19) jeżeli na liście jest co najmniej jeden kandydat skreślony po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę nie może być mniejsza od sumy liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy;
  - 20) przy nazwiskach kandydatów skreślonych nie może być wpisana żadna liczba;
  - 21) listy, których rejestrację unieważniono, nie otrzymują głosów ważnych; są oznaczone w protokole jako unieważnione;
  - 22) liczba w rubryce „Razem” głosów oddanych na kandydatów z listy kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy.
2. Wymienione niżej warunki powinny być także spełnione, jednak w wyjątkowych okolicznościach możliwe jest ich niespełnienie. W takiej sytuacji obwodowa komisja wyborcza powinna dołączyć do protokołu wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania:
- 1) liczba kart do głosowania otrzymanych przez komisję powinna być równa **sumie liczby kart niewykorzystanych oraz liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania**;
  - 2) liczba kart wyjętych z urny powinna być równa sumie liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny (w obwodach głosowania utworzonych za granicą – do urny na koperty na kartę do głosowania);
  - 3) liczba kart nieważnych powinna wynosić 0;
  - 4) liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od sumy liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania, i liczby wysłanych pakietów wyborczych;
  - 5) **liczba kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny (w obwodach głosowania utworzonych za granicą – do urny na koperty na kartę do głosowania) nie powinna być większa niż liczba otrzymanych kopert zwrotnych pomniejszona o liczbę kopert zwrotnych niespełniających warunków (brak oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu lub oświadczenie nie zostało podpisane, niezaklejona koperta na kartę do głosowania, brak koperty na kartę do głosowania)**;
  - 6) liczba kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania nie powinna być większa od liczby wysłanych pakietów wyborczych; liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania.